

การป้องกันความรุนแรงและรัฐประหารหลังเลือกตั้ง ๒๕๖๐

ประเวศ วะสี

๑. ทำอย่างไรจะไม่หวนกลับไปเป็นเหมือนก่อน ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ หลายคนวิตกกังวลว่าหลังเลือกตั้ง ๒๕๖๐ การเมืองจะหวนกลับไปเหมือนก่อนรัฐประหาร คือมีความขัดแย้งรุนแรง เพราะปัจจัยเดิมๆก็ยังคงอยู่ครบทุกอย่าง ถ้าเกิดความรุนแรงอีกก็จะมีรัฐประหารอีก รัฐประหารแล้วก็แก้ปัญหาบ้านเมืองไม่ได้ วนเวียนซ้ำซากเป็นวงจรอุบาทว์ คนไทยทุกฝ่ายควรป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรง และไม่ให้มีรัฐประหารอีก โดย

(๑) พรรคการเมืองที่ชนะเลือกตั้งเข้ามาเป็นรัฐบาล ตั้งอยู่ในความถูกต้อง ไม่โกงกิน และเลือกคนที่มีความสามารถเข้ามาบริหารบ้านเมือง สังคมต้องช่วยกันกดดันสนับสนุนให้พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน ถ้าเป็นอย่างนี้ก็จะไม่เกิดความรุนแรง และรัฐประหารก็เป็นไปไม่ได้

(๒) หากมีการชุมนุมประท้วงรัฐบาลควรเป็นไปด้วยสันติวิธีและภายในกรอบของกฎหมาย เรียกร้องผ่านระบบรัฐสภา รัฐสภาตอบสนองต่อการเรียกร้องตามกระบวนการประชาธิปไตยดีกว่ากองทัพ ในกรณีสุจินดาเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๕ เมื่อมีการประท้วงใหญ่ รัฐสภาชุดเดิมกับที่เลือกสุจินดาเป็นนายกรัฐมนตรี ก็สนองตอบต่อมติมหาชน เช่นเดียวกับรัฐสภาเมื่อ พ.ศ.๒๕๕๒ เมื่อมีการผ่านกฎหมายนิรโทษกรรมแบบสุดซอย เมื่อมีการประท้วงใหญ่จากหลายฝ่าย รวมทั้งจากฝ่ายที่สนับสนุนรัฐบาลด้วย ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาแม้มีเสียงข้างมากเด็ดขาดก็ยอมถอย แสดงว่ารัฐบาลมีความไวต่อมติมหาชน ถ้าสังคมใช้ข้อมูลใช้ความรู้และวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นข้อเสนอหรือข้อเรียกร้องที่มีคุณภาพ ระบบรัฐสภาก็จะยกระดับคุณภาพขึ้นด้วย เป็นประชาธิปไตยที่สันติและสร้างสรรค์ ไม่เกิดความรุนแรง

(๓) หากพลาดพลั้งเกิดความรุนแรงทางการเมืองด้วยเหตุใดก็ตาม และกองทัพต้องเข้ามาระงับความรุนแรง กองทัพควรทำแต่ระงับความรุนแรง ไม่ควรยึดอำนาจ และเข้ามาบริหารประเทศเสียเอง กองทัพน่าจะมียุทธวิธีแล้วว่าการบริหารประเทศนั้นยากกว่า

การยึดอำนาจมหาศาล และมีผลทางลบตามมาอย่างมหาศาล เช่น การเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ การต้องเผชิญกับการต่อต้านทั้งในและนอกประเทศ ฯลฯ ควรให้เป็นเรื่องของระบบรัฐสภาที่จะแก้วิกฤติชาติ

๒. อย่ามีแต่การต่อสู้ทางการเมืองเท่านั้น ต้องพัฒนาประเทศไทยไปด้วย ถ้ามีแต่การต่อสู้ทางการเมืองเท่านั้น ไม่ว่าจะฝ่ายใดชนะหรือไม่มีฝ่ายใดชนะเสียมากกว่า ถ้าประเทศไทยไม่มีสมรรถนะในการจัดการพัฒนาประเทศ จะนำไปสู่ความสับสนวุ่นวายและรุนแรง ดูตัวอย่างที่เรียกว่าอาหรับสปริงก็ได้ ที่มีการล้มรัฐบาลได้แต่ไม่สามารถบริหารจัดการบ้านเมืองได้ ประเทศมีความสับสนวุ่นวายและรุนแรงต่อไปอีก เพราะฉะนั้นการต่อสู้ทางการเมืองแม้จะมีต่อไป แต่อย่าให้มีแต่เรื่องนั้นเท่านั้น คนไทยทุกฝ่ายควรจะทำการพัฒนาประเทศไทยไปด้วยในด้านต่างๆ เช่น ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น เศรษฐกิจฐานราก การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำ การอนุรักษ์ทรัพยากรและมีการใช้อย่างเป็นธรรม การศึกษาคุณภาพเด็กและเยาวชน การสื่อสารเพื่อการพัฒนา ฯลฯ การพัฒนาประเทศไทยจะไปช่วยให้การเมืองดีขึ้นด้วย

๓. สังคมไทยต้องอยู่ร่วมกันอย่างสันติท่ามกลางความหลากหลาย อย่าเสื่อมปลายให้เหลือสองแล้วปะทะกัน สังคมไทยปัจจุบันมีความหลากหลายมาก ความหลากหลายเป็นของดี เพราะพหุนิยมทำให้ปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าเอกนิยม ฉะนั้นควรส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติท่ามกลางความหลากหลาย อย่าเสื่อมปลายให้เหลือ ๒ ขั้ว แล้วเข้าปะทะกัน

ในทางพระพุทธศาสนานั้นรังเกียจส่วนสุด (อันตา) หรือความสุดโต่ง ๒ ขั้ว

ดังที่ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ประโยคแรกก็เริ่มโดยกล่าวว่า

เทเว เม ภิกขเว อันตา = ส่วนสุดทั้งสองภิกษุ (ไม่ควรเสพ)

นี่เป็นที่มาของทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งเป็นทางสายปัญญา การอยู่ร่วมกันอย่างสันติท่ามกลางความหลากหลายอาจถือว่าเป็นมัชฌิมาปฏิปทา นักเสี้ยมปลายมีอยู่ทุกยุคทุกสมัย ถ้าสังคมรู้เท่าทันมัชฌิมาปฏิปทาก็จะเป็นสันติวาระของสังคม

๔. สังคมที่มีความหลากหลายจะมีบูรณภาพและดุลยภาพได้อย่างไร

สังคมเป็นองค์ประกอบที่มีชีวิต ร่างกายของเราเป็นตัวอย่างของระบบที่มีความหลากหลายสุดประมาณ แต่มีบูรณภาพและดุลยภาพเป็นอย่างดี เซลล์และอวัยวะต่างๆในร่างกายมีความหลากหลายมาก แต่ไม่ใช่ต่างคนต่างไปคนละทางสองทาง หากบูรณาการกันเป็นอย่างดีทำให้ทั้งระบบมีดุลยภาพ ดุลยภาพทำให้เกิดปรกติภาพและความยั่งยืน นั่นคือมีสุขภาพดีและอายุยืน

ถ้าเราจะลองพิจารณาดูว่าร่างกายใช้หลักการอะไร ที่ทำให้บูรณภาพและดุลยภาพในความหลากหลาย เราอาจนำหลักการนั้นมาใช้กับสังคมบ้างเพื่อสร้างบูรณภาพและดุลยภาพในความหลากหลาย

ระบบร่างกายใช้หลักการอย่างน้อย ๕ ประการ ดังต่อไปนี้

- (๑) ระบบที่ซับซ้อนเติบโตขึ้นมาจากหน่วยย่อยพื้นฐานคือเซลล์เซลล์เดียว เราทุกคนเติบโตขึ้นมาจากเซลล์เซลล์เดียวที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ ไม่มีใครสามารถแยกระบบที่ซับซ้อนขึ้นมาทันทีทันใด หน่วยย่อยพื้นฐานของสังคมคือชุมชน ชุมชนมีขนาดเล็กสามารถมีความถูกต้องของการอยู่ร่วมกันได้ หลายๆชุมชนรวมตัวกันเป็นท้องถิ่น ท้องถิ่นขนาดเล็กรวมตัวกันเป็นท้องถิ่นขนาดใหญ่ ท้องถิ่นทั้งหมดรวมกันเป็นประเทศ ความหมายก็คือ ความถูกต้องต้องเติบโตขึ้นมาจากข้างล่าง ยัดเยียด ลงไปจากข้างบนไม่สำเร็จ เพราะข้างบนเป็นเรื่องของอำนาจ เงิน รูปแบบ และมายาคติต่างๆ การพัฒนาควรเอาชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง
- (๒) ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารให้รู้ถึงกันทั้งระบบ ระบบร่างกายเต็มไปด้วยสารสนเทศ ดีเอ็นเอซึ่งมีความยาว ๓ พันล้านตัวอักษร เป็น information หรือสารสนเทศที่ทุกเซลล์มีไว้เหมือนกันหมด และร่างกายมีการสื่อสารทั้งโดยระบบ

ประสาทและระบบสารเคมีที่รู้ถึงกันหมด ทำให้มีบูรณาภาพและการรักษาคุณภาพได้
สังคมควรลงทุนสร้างระบบสารสนเทศ และการสื่อสารให้คนไทยรู้ความจริงถึงกันหมด
สิ่งต่างๆจะเปลี่ยนไป

- (๓) **ความเป็นอัตโนมัติ (Autonomy)** ส่วนต่างๆของร่างกายมีความเป็นอัตโนมัติ จะมารอให้ใครสั่งให้หัวใจเต้น ปอดหายใจ หรือต่อมเอ็นโดครายน์ ทำงานไม่ได้ เพราะจะไม่ทันการหรือสั่งผิดสั่งถูกเหมือนระบบราชการ ควรมีการกระจายอำนาจให้ประชาชนปกครองตนเองมากที่สุด ชุมชน ท้องถิ่น องค์กรต่างๆ สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง นอกเหนือไปจากการเลือกตั้ง จึงจะเป็นสังคมประชาธิปไตย
- (๔) **มีระบบภูมิคุ้มกัน** ถึงระบบร่างกายจะสมบูรณ์เพียงใด แต่จะมีภัยอันตรายเกิดขึ้นได้เสมอ ทั้งจากภายในและภายนอก เช่น มะเร็ง และโรคติดเชื้อ จึงต้องมีระบบภูมิคุ้มกัน ถ้าระบบภูมิคุ้มกันบกพร่อง เช่น การเป็นโรคเอดส์ ก็จะทำให้ชีวิตรอดจากโรคมะเร็งและโรคติดเชื้อได้ยาก

สังคมจึงต้องมีระบบภูมิคุ้มกัน ภูมิคุ้มกันของสังคมมีหลายอย่าง เช่น **ความเป็นธรรม** ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ถ้าขาดความเป็นธรรมสังคมย่อมขาดภูมิคุ้มกันจากเภทภัยต่างๆรวมทั้งความรุนแรง **สังคมเข้มแข็ง** ถ้ามีแต่อำนาจรัฐและอำนาจเงิน แต่สังคมอ่อนแอย่อมเกิดภัยอันตรายต่างๆได้ง่าย สังคมเข้มแข็งหมายถึง มีการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำกันอย่างอิสระและหลากหลายในทุกพื้นที่ในทุกองค์กร และในทุกประเด็น **ระบบตำรวจและทหารที่มีความถูกต้อง** เพื่อป้องกันและระงับความรุนแรงที่จะมาจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ **ระบบควบคุมโรคที่เข้มแข็ง** เพื่อป้องกันและควบคุมมิให้โรคระบาดร้ายแรงก่อความล่มสลายต่อชีวิตสังคมและเศรษฐกิจ **มีการวิจัยยุทธศาสตร์ชาติที่เข้มแข็ง** ท่ามกลางกระแสโลกที่เขี้ยวกรากแห่งการเอารอดเอาเปรียบ ความขัดแย้งและความรุนแรง เราต้องวิจัยให้รู้ความเป็นไปทั้งในประเทศปละในโลกทุกแห่งทุกมุม

เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ชาติให้เราสามารถรักษาบูรณภาพและดุลยภาพทั้งภายใน และกับโลกภายนอกได้ ดังนี้เป็นต้น

(๕) **มีปัญญา** คนที่ปัญญาอ่อนจะเอาชีวิตรอดได้ยาก สังคมต้องมีปัญญาจึงจะสามารถรักษาบูรณภาพและดุลยภาพได้ สังคมอำนาจนิยมกับสังคมอุดมปัญญา ไม่ไปด้วยกัน เราต้องปรับตัวจากการเป็นสังคมนิยมอำนาจไปเป็นสังคมอุดมปัญญา จึงจะรักษาบูรณภาพและดุลยภาพประเทศได้

ในการพัฒนาประเทศไทยถ้าเรามีหลักการ ๕ ข้อนี้ ซึ่งอาจเรียกเล่นๆว่า สังคมขั้นที่ ๕ ก็น่าจะช่วยให้เราเข้าใจหลักการเป็นสังคมแห่งความหลากหลายที่มีบูรณภาพ และดุลยภาพได้

การป้องกันความรุนแรงทางการเมือง และการก่อรัฐประหาร รวมทั้งพัฒนาประเทศไทยไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เป็นเรื่องของคนไทยทุกภาคส่วน ได้เสนอหลักการไว้ ๔ ประการ ดังกล่าวข้างต้น **ในการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive learning through action) ในสถานการณ์จริง** เป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการฝ่าความยากไปสู่ความสำเร็จ และจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (Transformation) ทั้งในตนเองในองค์กร และในสังคม และก่อให้เกิดความสุขประจวบบริบูรณ์พพาน คนไทยทุกภาคส่วนจึงควรช่วยกันป้องกันความรุนแรงทางการเมืองและรัฐประหาร พร้อมทั้งการพัฒนาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศประชาธิปไตยที่เจริญรุ่งเรืองและสันติ
